

TÁLTOS

KÖNYVTÁR

I D Ő S Z E R Ű K É R D É S E K

— SZERKESZTI: KÁRPÁTI AURÉL —

3-4. SZÁM

BRAUN RÓBERT

**MAGYARORSZÁG FEL-
DARABOLÁSA ÉS A
NEMZETISÉGI KÉRDÉS**

A TÁLTOS KIADÁSA

1

9

1

9

Minden jogot fenntartunk

Korvin Testvérek Budapest

AZ ALÁBB következő dolgozat eredetileg nem a magyar közönségnek volt szánva, hanem a külföldet kívánta tájékoztatni. A magyar közönség természetesen amúgy is meg van győződve Magyarország együttmaradásának szükségéről, azonban a földarabolás következményei aligha világosak előtte. Viszont a külföld előtt szükségesnek látszott e következményeken kívül a háború előtti és mostani helyzetünket is teljes tárgyilagossággal ismertetni.

A szerző helyzetét megnehezítette az a körülmény, hogy a szomszéd államok követelései pontosan nem ismeretesek. így utólag módosítania kell a csehek igényeinek viszonylagos mérsékelttségét illető nyilatkozatait, amióta e füzet szedése közben a Duna-Ipoly-Ung-vonalig terjedő demarkacionális vonal ismeretessé lett.

Ugyancsak nem terjeszkedhetett ki az 19-iki december 25-én a magyar kormány által megadott rutén autonómiára sem. Az ezt biztosító törvény eléggé mutatja a Magyar Népköztársaság nemzeti-ségi politikáját, mely egy nem egészen félmillió-s nép számára oly autonómiát biztosít, aminőt idáig még csak nem is ígért soha európai állam kisebbségben levő nemzetnek. Méltán lehet következtetni ebből, hogy az új Magyarország legalább is ennyit biztosított volna a többi nemzetnek is, ha az ezekkel való tárgyalásokat a különféle megszálló csapatok lehetlenné nem tették volna.

Budapest, 1919 január hó.

Braun Róbert.

A régi Magyarország.

Magyarország egész társadalmi és gazdasági berendezkedése 1848-ig: lényegében századok óta nem változott. A jobbágyi osztálynak történelme egyáltalában néni volt és az értelmi, erkölcsi és anyagi fejlettségnek fölötte alacsony fokán állt. A csekély számú és többnyire idegen származású polgárságnak a közügyekre alig volt valamelyes befolyása. A politikai joggal bíró nemesi osztály, melybe az arisztokrácián és köznemeskeu kívül a bevett felekezetek (katolikusok, kálvinisták, lutheránusok és unitáriusok) fő- és alsópapsága is tartozott, két pártra oszlott: a királyhú, konzervatív, katolikus pártra és az ország függetlenségére féltékenyen őrökdő, a királlyal szemben a nemesség törvényes jogait hangoztató és a lelkiismereti szabadságért mindig harcrakész kisenemesi pártra, melybe a protestánsokon kivül a liberális katolikus nemesség is beletartozott. Ez a párt kelt annyiszor harcra a Habsburgok ellen Bocskai és a Rákóczink alatt, néha csak saját erejére támaszkodva, máskor pedig Franciaország vagy a protestáns hatalmak szövetségében. A 18. század végéig Magyarország történetében alig van valami nyoma annak a

ténynek, hogy az ország népessége nem egynyelvű, minthogy a nemzeti érzés teljesen embrionális állapotban volt. II. Józsefnek az a törekvése, hogy az addig hivatalos latin nyelv helyébe a németet tegye, adta meg az első lökést a magyar nemzeti szellem ébresztésére. Ez a szellem akkor és még nagyon sokáig később is egyértelmű volt a liberálizmus, a haladás szellemével.

1848 és 1867.

1848-ban a nyugati liberális eszmék forradalom útján teljes diadalt arattak Magyarországon. Győzött a törvény előtti egyenlőség és a miniszteri felelősség elve. A nemesi kiváltságok eltöröltettek, a jobbágyi terheket pedig váltság útján szüntették meg. A győzelmes forradalom azonban csak addig tarthatta magát az ellene támadó császári reakcióval szemben, míg Oroszország a nyugati demokratikus közvélemény tiltakozása ellenére le nem tiporta Világosnál a magyar hadsereget. Ez időben — a magyar példát követve — már ébredőben volt a nem-magyar nemzetek nacionalizmusa is. Ezek féltékenységét a császári diplomácia kihasználván, a nem-magyarok egy része a forradalomellenes császári táborba került. Tekintélyes részük azonban együtt harcolt a magyarsággal. A forradalom leverése után a magyarság vezetői, elsősorban Kossuth Lajos, közeledést kerestek nemcsak a hazai nemzetekhez, de a szomszédos Romániához és Szerbiához is. Benne fogamzott

meg először a dunai konföderált államok terve, a nemzetek és nyelvek egyenjogúsága alapján. 1867 táján, mikor a magyar alkotmányosság elve győzött, az ellentét magyarok és nem-magyarok közt, kik egyaránt szenvedtek a császári abszolútizmus alatt, nagyon megenyhült. Ennek jele az 1868. évi nemzetiségi törvény, mely Deák Ferenc alkotása. E törvény teljesen számol az ország többnyelvű voltával és ezért észszerű és liberális helyet juttat a közoktatásban, közigazgatásban és Bíraskodásban a nem-magyar nyelveknek. Még a kisebbségek nyelvének védelmét is biztosítja és ha a későbbi politikusok magukévá tették volna e törvény szellemét, ma a nyelvi különbség nem jelentene politikai különbséget is. De a Bánffyak és Tiszák erőszakossága és hatalomsóvárgása váltotta föl Deák Ferenc bölcs és szabadelvű politikáját.

Összefüggés a külpolitika és a nemzetiségi politika közt.

A nemzetiségi kérdést azonban igazában a külpolitikai helyzet élezte ki. A német szövetség nagy hadsereg iöntartását tette kötelezővé. Hogy a bécsi udvar a hadsereget megkapja, szüksége volt mindig oly magyar parlamentre, mely a hadsereghez a pénzt és embert akadály nélkül szavazza meg. A magyar Uralkodó osztályok vállalták ezt, viszont azért cserében szabad kezet nyertek az országban. Ez saját politikai és gazdasági

érdekeik kíméletlen kihasználását jelentette. Minden erejükkel megakadályozták a politikai jogok kiterjesztését, főtartották a gabonavámokat és növelték a latifundiумokat és hitbizományokat. Az uzsora banktőke, mely termelő befektetések helyett rendszeres hadjáratot folytatott a termelő osztályok ellen, készséggel csatlakozott az uralkodó klikkhez. A politikai jogkiterjesztés ellen állandóan a nemzetiségek rémével ijesztették a közvéleményt, miközben a magyar paraszt minden más parasztnál rosszabb anyagi helyzetbe került. A külpolitikai viszonyok magyarázzák az összefüggést egyrészt a porosz militarizmus és a Habsburg abszolutizmus közt, másrészt a Habsburg uralom és a konzervatív nemesi klikk hatalmon maradása közt. Ez a nemesi klikk egyik leghatalmasabb támasza volt a középeurópai bloknak és ennek bukását jelenti az 1918 október 31-iki magyar forradalom.

A magyar társadalom összetétele a háború kitörésekor. A gentry, a polgárság és a munkásság.

Magyarország jelenlegi helyzetének és külpolitikai viszonyainak megértéséhez szükséges a háború előtti magyar társadalom osztályok és nemzetiségek szerinti megosztásának képét nyújtani.

A lakosság legnagyobb részét (62.5%) kitevő agrár népesség három osztályra oszlott: nagybirtokosokra, kik többnyire a főnemességhez tartoztak, középbirtoko-

sokra, kik között a nemesség az u. n. *gentry* volt a hangadó elem, akkor is, ha e társadalmi osztályhoz tartozók a parasztság, zsidóság vagy polgárság köréből kerültek ki és végül a kisbirtokosok és a birtoktalan agrár-proletariátus, mely túlnyomólag az 1848 előtti jobbágyság utódaiból állt.

Az első és második osztály uralkodott a legújabb időkig a politikában. A parlament csaknem kizárólag belőlük és az érdekeiket képviselő ügyvédekből állott. Kezükben volt így a központi, mint a helyhatósági közigazgatás. A nemesség' nem zárkózott el mereven más osztályokból származók társadalmi recipiálása elől, ha az illetők teljesen a nemesi érdekek szolgálatába álltak. E nemesi hatalommal szemben csak igen gyenge szervezett politikai erő állt, így hogy sokkal csekélyebb ellenőrzés alatt volt, mint például a porosz nemesség, melyet hatalmas, így polgárokból, mint munkásokból álló ipari szervezetek ellensúlyoztak. E társadalmilag és politikailag hatalmas nemesi osztály a maga képére formálta át az egész országot. A vele szemben álló polgári osztály számbelileg sem képviselt akkora erőt, mint viszonylag a nyugati demokratikus, államokban. Belső erőben, összetartásban, szervezettségben pedig még rosszabbul állt. Készen való idegen eredete és hagyománytalansága a nemesség uralmának elismerésére vezette ennek az osztálynak épp vagyonság és tehetség tekintetében legkiválóbb tagjait. A nagyobb iparvállalatok és nagybankok urai, valamint a nem-nemes származású közhivatalnokok újabb időkig érdekeiket és érvé-

nyesülésüket a nemesség érdekeivel igyekeztek összhangba hozni. A független városi kispolgárság újabb időkig szintén gyenge és szervezetlen volt. Az ipari munkásság aránylag későn alakult ki, azonban a háborút közvetlenül megelőző időkben és a háború alatt úgy számban, mint belső erőben, szervezettségben viszonylag nagyon megerősödött. A munkásság hatalmas szakszervezeti mozgalma a polgárságot is magával ragadta és a háború óta részint a munkásság példája, részint a megélhetés növekvő nehézsége oly szakszervezeti mozgalmakat idézett elő a magán-és — ami különösen váratlan volt — a közhivatalnokok soraiban, hogy újabban joggal beszélhetni új szellemről ebben az osztályban.

A parasztság.

A népesség legszámosabb csoportja a földműves osztály, mely négy rétegből áll:

1. olyanokból, akiknek vagy semmi földjük sincs, vagy csupán házacskájuk van;
2. akiknek van földjük, de hogy megélhessenek, kénytelenek alkalmilag másoknál is dolgozni;
3. akiknek földjük a maguk és családjuk munkája után megélhetést nyújt és
4. akik földjüket csak állandó idegen erő segítségével képesek megművelni.

Bár a földművelés technikája újabban az összes parasztságnál emelkedőben volt, nem tagadható, hogy

e népesség életszínvonala az amerikai farmeréhez képest igen alacsony és hogy eddigi igen kedvezőtlen politikai és jogi helyzeténél fogva különösen politikai érettsége nagyon fejletlen.

Ennek magyarázata az, hogy a parasztság és az „úri” osztályok közötti viszony nemcsak törvény, hanem még sokkal inkább társadalmi tekintetben nem vetőzte le a 48 előtti jelleget. A földnélküli parasztság legforróbb vágya, hogy a nem csupán vagyoni, hanem társadalmi emelkedést is jelentő önálló földműves-csoportba kerüljön. Azért vándorol oly nagy számban Amerikába, hogy ottani szerzeményéből földet vehessen vagy a földjét terhelő adósságot kifizethesse. A parasztság e legsós rétegének elégedetlensége és nyugtalansága ma Magyarország leg súlyosabb gazdasági kérdése.

A nemzetiségek megoszlása.

magyar	54·5%
román	16·1%
tót	10·7%
német	10·4%
rutén	2·5%
szerb	2·5%
horvát	1·1%
és egyéb	2·2%

Társadalmi tagozódásunk.

Teljesen kiépített társadalma tulajdonképpen csak a szoros értelemben vett magyarságnak van. Az összes magyarságnak csupán felénél álig valamivel több, 54.5% foglalkozik őstermeléssel. Csak a németek mutatnak kevesebb, 49.3%-ot. Ellenben a többieknél ez az arány azt mutatja, hogy a nép túlnyomólag parasztságból áll. Az őstermelők arányszáma a horvátoknál 68.8%, a tótoknál 70.4%, a szerbeknél 76.3%, a románoknál 85.9% és a ruténeknél 89%. Iparban a németek vezetnek 27.2%-kal, utánuk a magyarok következnek 19.8%. majd a többiek így: tót 15.6%, horvát 15.2%, szerb 10.7%, román 5.3% és rutén 3.5%. Körülbelül ez a sorrend a kereskedelem és hitel csoportjában is: német 5.9%, magyar 4.8%, horvát 2.8%, szerb 2.6%. tót 1.4%, román 0.6%, rutén 0.2%.

Műveltségük.

E számok eléggé mutatják, hogy a németek és magyarok társadalmilag legtagozottabbak; nagyon tagozatlanok a rutének és románok, valamivel jobban állnak a tótok és délszlávok. Ennek felel meg az írni-olvasni tudás statisztikája is. Az országos átlag 58.2%. E fölött állnak a németek: 70.6%, a magyarok: 67.1 %. horvátok: 62.5% és a tótok: 59.1%; alatta maradnak a szerbek: 51.3%, románok 28.2% és rutének 22.2%.

A középiskolát végzett 251.534 közül magyar 212.549. német 19.717, román 10.441, szerb 2.564, tót 2.350, horvát 869 és rutén 274. A rutén intelligencia minüössze a nagyon denacionizált papságból áll. A szerbeknek és románoknak nemzeti egyházaik és iskoláik vannak, így tehát a papság és tanítóság náluk legerősebb támasza az értelmiségnek. E két népnek nemzeti középiskolái, papi és tanítóképzőintézetei is vannak. A tótok nemzeti egyház hiján lévén, mindezekben sokkal gyöngébbek. Mindhárom népnek vannak ügyvédei, orvosai, mérnökei, bankhivatalnokai, de sokkal csekélyebb arányban, mint a magyaroknak. A németek egész értelmisége, az erdélyi szászok és egy csekély töredék leszámításával teljesen beolvad a magyarságba, épp oly természetességgel, mint ahogy például a pennsylvaniai Dutch-öknél is a civilizáció bizonyos fokára jutni annyit jelent, mint nyelvben angollá lenni.

Elnyomott helyzetük.

A nem-magyar népek műveltségbeli elmaradása természetes következménye egyrészt annak a gazdasági és politikai elnyomásnak, mely a magyar és nem-magyar alsóbb osztályokra egyaránt ránehezedett, de másrészt egy külön nemzeti elnyomásnak is, mellyel a nemesség és szövetségesei a nem-magyar népek minden nemzeti életnyilvánulását üldözték. Sajtójuk, iskoláik, egyleteik, bankjaik keletkezését és működését a

legdurvább eszközökkel: zaklatással, pénzbírsággal, börtönbüntetéssel állandóan és könyörtelenül üldözték.

Erre nézve Jászi Oszkár, ki a mostani kormányban a nemzetek önrendelkezési jogának előkészítésével megbízott miniszter és húsz év óta tartó harcot folytat a régi asszimilációs politika ellen, *A nemzeti államok kialakulása és a nemzetiségi kérdés* című 1910-ben megjelent művének 479—480. lapján így ír:

„A nemzetiségi középosztály elnyomott osztály: reánehazedik a magyar uralkodóosztály bojkottja, mely őt kizárja a hivatali, közéleti és társadalmi érvényesülésből.

A nemzetiségi népre reánehazedik az agrár-feudalizmus egész nyomása épp úgy, mint a magyar népre: ázsiai közigazgatás, igazságtalan adózás, rossz iskola és a gazdasági uzsora minden neme. De a nemzetiségi nép elnyomása még sokkal súlyosabb, mint a magyaré. A nemzetiségi gyűlölködés által elvakítva, a magyar junker még sokkal kevésbé lát embert a nemzetiségi parasztban, mint a magyar parasztban; az idegen közigazgatás és bíraskodás még fokozza a nép sérelmeit, a magyarosító iskola pedig a nemzetiségeket még alacsonyabb kultúrfokon tartja meg. Vagyis a helyzet úgy áll, hogy az összes magyarországi népek közös szociális sérelmeihez speciális nemzetiségié is járulnak. És épp ez a plus alkotja a nemzetiségi kérdést. Íme egynehány: Nemcsak a nemzetiségi köznép üldözött, hanem az a nemzetiségi intelligencia is, mely nem áll be az uralkodó úriosztály zsoldjába, hanem hű marad népe poli-

तिकai és kulturális törekvéseihez. Az ilyen nem kap hivatalt, nem nyer bebocsátást az úri kaszinókba, választásoknál minden brutalitás tárgya, örökös sajtóperek elszenvedője, állandó társadalmi bojkott élvezője.“

„De maga a nemzetiségi nép helyzete és elnyomottsága sem ugyanaz, mint a magyaré. Aki az ellenkezőjét állítja, feleljen ezekre a kérdésekre:

Mikor látott magyar parasztembert azon panaszkodni,

hogy a csendőr hasbalötte, mert nemzeti kokárdát hordott;

hogy a szolgabíró kidobta, mert nem tudott magyarul beszélni;

hogy a járásbíró igaztalanul ítélte el, mert a züllött tolmács rosszul fordította le panaszát;

hogy gyermekei nem tudnak írni-olvasni, mert a drága időt idegennyelvű dalok és szavalatok bemagolására fordítják az iskolában;

hogy daloskörüket vagy olvasó-egyesületüket a hatóság nem engedélyezi, mert annak nyelve nem az államé;

hogy képviselőnek, jegyzőnek, bírónak a saját emberét nem választhatja meg, mert annak anyanyelve nem magyar és népe kultúráját akarja fejleszteni;

hogy minden idézés, adóintés, hatósági hirdetés ránevezve állami titok, mivel nem érti meg a magyar nyomtatványt.“

A nemzetiségek kultúrája mégis itt keletkezett.

A nem-magyar nemzetekkel szentben tanúsított ily kíméletlen politikát lehetetlenség védelmezni, de magyarázatát adni lehetséges. Sok jóhiszemű akadt, aki azt vélte, hogy a soknyelvűség akadálya a kulturális és gazdasági fejlődésnek és azt hitte, hogy a beolvasztásnak komoly lehetősége van. Ki kell emelnünk, hogy ez a politika általános volt és hogy a szomszédos államok közül sem Orosz- sem Németország, sem Ausztria, sem a Balkán-államok nem folytattak más nemzetiségi politikát. És bármennyi jogos vádat emelnek is ezért ellenünk a románok, szerbek, tótok és rutének, nem feledkezhetnek meg arról, hogy kultúrájuk e földön indult meg, noha a románoknak és szerbeknek többsége mindig külföldön lakott és hogy pl. a budapesti egyetemi nyomda, tehát egyik igen fontos magyar kultúrintézmény, a múltban igen nagy szerepet játszott irodalmukban. Ezekről bővebben a függelékben szólunk. Nem akarjuk azt a látszatot kelteni, mintha a magyarság tudatosan és nagylelkűségből akarta volna a nem-magyar kultúrát növelni, de állítjuk, hogy a nemzetiségi kultúrák sohasem váltak itt teljesen lehetetlenekké, sőt hosszú ideig jobban virágoztak itt, mint ott, ahol az illető nemzetiségek az itteninél nagyobb számban laktak.

Birtokmegosztás és nemzetiség.

Hogy a *gentry* politikája milyen irányban szolgálta a magyar érdekeket, arról legjobb képet a földbirtok-

megoszlás statisztikája nyújt. Ezt a függelékben nyújtjuk. Azonban főbb eredményeit itt közöljük:

A 100—1000 katasztrális holddal (1 kat. hold = 0:5755 hektár) biró tulajdonosok összes száma 50.425; ezek közül:

magyar	34.791
német	6.914
román	2.935
szerb	2.710
tót	1.939
rutén	234
horvát	94

Az 1000 kát. holdnál nagyobb területek tulajdonosainak összes száma 4.816; ezek közül:

magyar	4.421
német	262
román	70
szerb	13
tót	11
rutén	4
horvát	3

Vagyis a nagybirtok túlnyomólag magyar.

Nézzük ellenben a földnélküli parasztságot, kik közé bízvást sorozhatjuk a gazdasági cselédeket, a függelék 5. táblázatában.

A magyar parasztság helyzete viszonylag is a legkedvezőtlenebb.

Amint a táblázat mutatja, a magyar parasztság 45.1%-a teljesen proletár. Hasonlóan kedvezőtlen helyzetben egyetlen más parasztság sincs. A rutének, horvátok, románok és tótok helyzete hasonlíthatatlanul jobb a maguk 18.9, 19.6, 27.5 és 29.4%-okkal. A magyar parasztság kedvezőtlen helyzetének oka, hogy a legtöbb latifundium és fideicommissum magyar vidéken van. A *gentry* uralmának gazdasági következménye tehát tisztán magyar nemzeti szempontból az volt, hogy a birtokmegosztás a magyarság közt a legaránytalanabb volt: itt volt a legtöbb ezerholdas latifundium, de a legtöbb birtoktalan és szolgai sorsban sínylődő proletár. Joggal mondhatni tehát, hogy gazdasági szempontból a *gentry* uralom legnyomasztóan éppen a magyar parasztságra nehezedett.

A Károlyi-párt. A *gentry* bukása.

Igazságtalanság volna azonban azt állítani, hogy e politika mindig és az egész nemesség politikája lett volna. A nemesség legjobbjai közt mindenkor akadtak olyanok, kik egyrészt erkölcsi, másrészt célszerűségi okokból helytelenítették ezt a politikát. Célszerűségi okból azért, mert lehetetlennek tartották a harcot egyidejűleg két front: Bécs és a nemzetiségek ellen folytatni. Belátták,

hogy a nemzetiségek beolvasztása teljes utópia és hogy a magyarság és a nemzetiségek érdekeit összhangba kell hozni. Azonban Széchenyi, Eötvös, Deák és Mocsáry bölcs és mérsékelt politikáját a kapzsi és erőszakos utó-dóké váltotta fel. A szocialista párton kívül mintegy két évtizede küzd a magyar értelmiségnek egy csoportja a politika ellen, mely most, a háború végén, teljesen és örökre megbukott. A mai kormány politikája tehát csak visszatérés a magyar politika régi, liberális hagyományaihoz. E háború eredménye a magyar nemesség vezető szereplésre való hivatottságába vetett hitet tökéletesen diszkreditálta az eddig politikailag önállótlan magyar közeposztály előtt. Ma mindenki előtt világos, hogy az országot inai szomorú helyzetébe a német és osztrák császári és katonai hatalom csakis a nemesség útján hozhatta. Nincs az a politikai erő, mely ily bukást kiheverhetne.

A nemesség eddigi hatalmának oka sem számbeli, sem vagyoni, sem szellemi túlsúlyában nem kereshető. E nemesi, mint Magyarországon mondják, *gentry* szellem ma egyáltalában nem jelent származást. Sok nemesi származású, köztük ennek az osztálynak éppen legértékesebb elemei, ezzel a szellemmel nem azonosították magukat, sőt ellene küzdve, a demokráciának igen lényeges szolgálatot tettek. Ezek politikailag a Károlyipártban szervezkedtek. E párt a külpolitikában folytatója volt a régi Rákóczi- és Kossuth-féle irányzatnak, mely előtt példaként a nyugati nemzetek liberalizmusa lebegett és mely a nyugati demokráciában keresett szö-

vetségeket a német autokrácia és militarizmus ellen.

Viszont igen nagy része az ú. n. gentry társadalomnak egyáltalában nem nemesi származású, hanem oly fölfelé törekvő elemekből áll, melyek mindig készséggel csatlakoztak a mostanig sikerrel dicsekvő és társadalmi presztízzsel bíró nemesi klikkhez. Kétségtelen, hogy amikor ezt a politikát és az ezt valló klikket ily döntő és példátlan kudarc érte, azok, akiket csak a siker hozott e táborba, sietve fogják e tábort otthagyni. Ezzel a *gentry* visszasülyed arra a jelentőségre, mely őt mint a nemesi származásúak konzervatív rétegét, számbeli, vagyoni és értelmi súlya után megilleti. E súly semmi tekintetben sem nagy és semmi ok sincs annak föltevésére, hogy a jövőben növekednék. Nyomatékosan kell tehát kiemelnünk, hogy külső segítség nélkül a *gentry* uralma sohasem támasztható föl. Ily külső segítség két irányból jöhet: egy reakciós nagyhatalom szomszédságából, amilyen a régi Német- és Oroszország volt vagy az ország oly területi megcsonkításából, mely nagy magyar tömegeket juttatna idegen uralom alá és így mesterségesen erős nacionalista, irredentista mozgalmakat keltene.

A régi rezsim összefüggése a német világpolitikával.

Ki kell emelnünk itt újból azt a szoros kapcsolatot, mely a magyar nemesi uralom és a német világhatalmi törekvések közt fennáll. A berlin-bagdadi terv elképzelhetetlen a magyar gentry aktív közreműködése nélkül.

Nemcsak földrajzilag esik bele Magyarország e tervbe, de még inkább katonailag és gazdaságilag. A magyar nemesi rezsim épp oly lényeges része e tervnek, mint a magyar élelmiszerek. Németország relatív előnyét a belső kör előnye magyarázza. Amíg a régi magyar rezsim teljesen meg nincs törve, a középeurópai blokk mint lehető erő meg nem szűnt létezni.

Hogy támadhatna föl a régi rezsim?

Ezt az erőt csakis Középeurópa demokratizálása küszöbölheti ki. E demokratizálás alapföltétele a nacionalizmus lehető lecsökkentése. Ha azonban a nyugati hatalmak nem arra törekcsenek, hogy nyugalmi helyzet álljon elő a nemzetiségi kérdésben, hanem Magyarország megcsönkítésével, sőt nagy magyar területeknek idegen uralom alá juttatásával akarják kielégíteni a szomszédos államok imperializmusát, nyugalmi helyzet soha be nem állhat. Mert a cseh, román és szerb sovinizmus növelése szükségképen növeli a magyar sovinizmust is.

A magyarság lemond a szupremáciáról.

A cseh-szlovák állam és a román nemzeti tanács követeléseinek teljesítése nagy magyar tömegeket juttatna idegen uralom alá. Arról a szupremáciáról, amely amúgy is csak egy törpe minoritás érdekében gya-

koroltatott, a magyarság őszintén, nemcsak minden főn-
iártás nélkül, de a legnagyobb örömmel mond le. A leg-
nagyobb örömmel azért, mert e szupremáciából semmi-
féle baszna nem volt, sem anyagi, sem kulturális. A ma-
gyar vagyonságra és műveltségre semmiféle haszon
sem származott abból, hogy a vele egy állami közösség-
ben élő népek nyomorúságban és tudatlanságban ma-
radtak. Az ő nyomorúságukból, tudatlanságukból és szol-
gaságukból nem származott és nem származhatott a mi
gazdagságunk, műveltségünk és szabadságunk. Teljes
készséggel és örömmel fogadjuk el a nemzeti egyenjo-
gúság alapját, melynek alapjául két elv kimondását te-
kintjük:

Új berendezkedés a nemzetek önrendelkezési jogának alapján.

1. Nemzeti alapon az egynyelvű területekből kanton-
szerű közigazgatási egységek alakíttassanak, olyféle ha-
táskörrel, mint a mai magyar vármegye, de természet-
esen teljesen a demokráciának megfelelő jogkiterjesz-
téssel. Minthogy teljesen egynyelvű területek igen sok
esetben még így sem nyerhetők, a kisebbség joga biz-
tosíttassék a kölcsönösség elve alapján. A központban
kollegiális rendszer alkalmazandó, úgy hogy minden
állampolgár a legfelsőbb fórumig anyanyelvét használ-
hassa.

Minden kulturális kiadás, mint: iskola, színház,

stb. olyként fedeztessék, hogy pl. magyar adófizetők pénzéből csak magyar intézmények tartassanak fenn és viszont nem-magyar adófizetők pénze magyar célokra ne fordíttassék, hanem csakis a magukéira. Ennek legigazságosabb keresztülviteli módjának a személyiség elve alapján gyakorlandó autonómia látszik.

A nemzetiségi kérdést autonómia oldaná meg, nem pedig az ország földarabolása.

Hisszük azt, hogy ily elvek alapján Magyarország területi egysége (Horvát-Szlavonország nélkül értve) a jogegyenlőség alapján föntartható. Magyarországon, Ausztriától eltérőleg, ezer év óta soha külön államalakulási törekvések nem voltak. Soha ezer év óta e háború végéig az ország területén lakó népek külön államot nemcsak hogy nem alkottak, de ily törekvés sem volt sohasem észlelhető. Voltak és vannak olyféle autonómiára való törekvések, mint pl. az Egyesült Királyságban az ír, skót és velszi *home rule* mozgalmak, de valamint ezek, úgy a magyar mozgalmak is teljes mértékben kielégíthetők az ország területi egységének megtartása mellett. Magyarország földrajzilag a világ egyik legegységesebb állami területe. Az egyes részek közt lehetnek ellentétek, de ebből politikai és gazdasági (vám) határoknak épp oly kevésbé kell keletkezniük, mint ahogy Amerikában sem keletkeztek ily határok még a polgárháború után sem.

A régi kormány lehetőleg akadályozta az ország területén élő nem-magyar népek kulturális, sőt személyi érintkezését határos fajrokonokkal. A mai kormány ellenben természetesnek, sőt szükségesnek tartja, hogy a különböző politikai határok közt élő és egy nyelvet használó népek egyesült erővel dolgozzanak nemzeti kultúrájuk kiépítésén.

Noha a magyar kormány a teljes viszonyosság alapján állva kíván a nem-magyar nemzetekkel egyezésre jutni, nem csodálkozik azon, hogy a múlt tapasztalataira hivatkozva, ezek bizalmatlansággal fogadják javaslatait. E bizalmatlanságot különösen az magyarázza, hogy Deáknak a maga idejében oly bölcs és mérsékelt törvényeit az utána következő erőszakos és erkölcstelen kormányok soha meg nem tartották. Ha tehát nemzetközi szankciót kérnének a nem-magyar nemzetek, ezt észszerű kívánságnak tartanák. Azonban más a baj. Az, hogy ők, illetve az őket képviselő szervek nem akarnak a jogegyenlőség alapjára helyezkedni. Azt az igazságtalanságot, hogy idáig őket nyomták el a magyarok nevében, úgy akarják helyreigazítani, hogy ezután ők nyomják el a magyarokat. Ez az, amibe a magyarság sohasem egyezhet bele és ez az, amiben való megnyugvását semmiféle magyar kormány ki nem jelentheti.

Teljesen elfogadjuk az amerikai Függetlenségi Nyilatkozatban kifejtett bölcs elvet, hogy a kormányok „are deriving their just powers from the consent of the governed“ (jogaikat a kormányzottak beleegyezéséből merítik). De ez a jog nemcsak nem-magyar testvéreink

ket, de bennünket is megillet. Semmiféle állami közösséget sem kívánunk akaratok ellenére rájuk kényszeríteni, de épp ily joggal kívánhatjuk azt is, hogy ők se akarják ezt velünk tenni. Mi nem akarunk sem elnyomók, sem elnyomottak lenni.

Magyarország területi egysége.

Magyarország földrajzi és gazdasági egységére nézve az összes szakértők, mint pl. a francia Elisée Reclus, a brit Prof. Chisholm, az amerikai A. P. Brighain teljesen egyetértenek. Az összes völgyek az Alföld felé lejtnek és velük együtt az összes utak és az egész vasúthálózat. Bármily nagy jelentőséget is tulajdonítunk a nyelvkérdésnek, a politikai határok kialakulásánál lehetetlenség a gazdasági tényezőket teljesen mellőzni, melyek mellett ezer év történelme tanúskodik. Mert elvégre ezer éves területi egység nem lehet csupán véletlen vagy erőszak műve.

A szomszédos népek területi követelései.

Képzeljük el, hogy a szomszédos népek kívánságai teljesülnének. Vegyük e követeléseket sorjában, amennyire ismerjük azokat. A románok 26 vármegyére tartanak igényt. A csehek követeléseit még pontosan nem ismerjük, de a tót nemzeti tanács mindazokat a járáso-

kat kívánja, amelyek többsége tót. A szerbek Temest, Torontáli, Bács-Bodrogot, Baranyát és Zala két járását követelik. Az osztrák németek Mosont, Sopront és Vast igénylik. A rutén követeléseket egyelőre még nem ismerjük, így tehát azokkal még nem számolhatunk.

E követelések gazdasági következményei.

A függelékben közölt táblázatok nyújtanak e területi követelések következményeiről fölvilágosítást. Tekintjük elsősorban a gazdasági következményeket.

A földarabolt Magyarország mezőgazdasága.

Ha az ország földterületének művelési ágak szerinti megoszlását tekintjük, megmaradna:*)

szántóföldből	38.7%
kertből.....	27.5%
rétből	27.3%
szőlőből.....	60.7%
legelőből	31.6%
erdőből.....	21.4%
nádasból.....	51.4%
nem termőföldből	38.2%'

A területhez viszonyítva, jól járnánk a szőlővel, nádasal (relative nem nagy fontosságú művelési ágak)

*) Az összes területből maradna 32.4%. a népességből 40.2%.

és a szántófölddel, de már az utóbbi a népességhez viszonyítva az országos átlagon alul marad. Minden másból kevesebb jutna, kivált erdőből, amiből csak egyötöd rész maradna meg, még pedig — tegyük hozzá — nem a legértékesebb ötödrész.

Talán még világosabb képet nyújt az a táblázat, melyből a régi Magyarország, a követelt részek és a megmaradó részek területének művelési ágak szerinti megoszlását hasonlíthatjuk össze.

	Szántó	Kert	Rét	Szőlő	Legelő	Erdő	Nidas	Nem termő	Összes terület
1. Magyarország ..	15.4	1.4	9.3	1.1	11.7	25.8	0.2	5.1	100
2. Követelt rész ..	41.2	1.5	10.0	0.6	11.9	30.0	0.1	4.7	100
3. Megmaradó rész ..	54.2	1.2	7.8	2.1	11.4	17.0	0.3	6.0	100

Most nézzük a terméseredményeket, alapul véve az 1911—1915. évek átlagtermését. Az alább következő számok azt mutatják, hogy az egyes termények összességéből hány százalék maradna meg a magyar imperium területén:

buza	39.7%
rozs	62.4%
árpa	46.9%
zab	29.1%
tengeri	26.9%
burgonya	40.9%
cukorrépa	37.1%

A régihez képest igen bőven volna rozsunk, bőven volna árpa és burgonya, búza és cukorrépa már szűkén volna, a zab és tengeri pedig meglehetősen hiányt mutatna. Ha a búzát (16.3 millió mm.) és rozst (7.766 millió mm.) egybevesszük, akkor kenyéryanagunk a régihez viszonyítva kedvezően alakul.

Állattenyésztése.

Ezek után vegyük az állatállományt. Maradna:

szarvasmarha	33.7%
ló	39.4%
sertés	43.0%
kecske	10.9%
juh	30.4%

Vagyis a sertés kivételével minden állatfajban volna valamelyes hiány.

Veszteségünk.

Az egész őstermelésre vonatkozó eredmények kedvezőtlenebbek, mint legtöbben talán gondolták. Hogy a mérleg ilyen, annak főmagyarozatát a Bácska és a Bán-ság adja, valamint a románoknak az Alföldre vonatkozó követelése.

A vasút.

19,916 km.-nyi vasúti vonalból megmarad 7,515 km. az összes vonalak 37.7%-a.

Ipar.

Mindazt, amire a megmaradó területek népességének az itt termelt javakon kívül szüksége volt, elsősorban ipari munka által szerezte meg. Magyarország összes ipari népessége 3,106.039. Ebből a megmaradó területen élne 1,525.647, vagyis az összes ipari népesség 49%-a.

A részek egymásrautaltsága.

A megmaradó részek gazdasági helyzete kétségkívül súlyosbodnék, de még sokkal rosszabbá válnék a követelt részeké. így pl. az erdőterület az ország 25.8%-át foglalja el, ellenben a szerb impériumnak csak 4.6%-át. De vegyük a főbb mezőgazdasági terményekből imperiumonként az egy-egy lélekre eső mennyiséget az 1911—1915. évi átlagtermés szerint:

Impérium	buza	rozs	árpa	zab	tengeri	burgonya
magyar	2.21	1.06	0.96	0.50	1.54	2.87
tót	0.82	0.74	1.71	0.83	0.20	8.66
román	2.39	0.25	0.40	0.64	3.16	1.13
szerb	4.59	0.24	0.48	1.29	7.00	1.30
német	2.25	1.31	1.44	0.92	0.78	4.17

E táblázat futólagos átpillantása is mutatja, hogy e részek mennyire egymásra utaltak. Egy tótra nyolcszor annyi burgonya jut, mint egy románra, viszont egy románra tengeriből csaknem tizenhatszor annyi esik, mint egy tótra. A tótok gabonaneműekből általában nagy behozatalra szorúlnak, a románok helyzete pedig csak akkor marad ennyire kedvező, ha Torontál és Temes nekik jut.

Hasonló aránytalanságot mutat az állatállomány megoszlása is:

Impérium	szarvas- marha	lő	sertés	kecske és juh
magyar...	28	11	37	33
tót...	39	7	20	34
román	37	12	33	66
szerb	29	21	51	43
német	48	7	41	11

A tótoknak, minthogy tengerijük nincs, sertésük is kevés van. Nekünk aránylag szarvasmarhánk van kevés.

Vámekkülönülés.

Talán mondani sem kell, hogy vámekkülönítés folytán ez az aránytalanság rendkívül fokozódnék. Mert pl. akkor a tótok kukoricához még sokkal kevésbé juthatván, mint idáig, sertésállományuk még jobban lepadna.

Általában gazdasági szempontból a legaggasztóbb az, hogy a politikai határok könnyen válhatnak vámhatarókká. Ez gazdaságilag katasztrofális volna és a gazdasági életnek évtizedek előtti színvonalra való visszaesését jelentené. A magyarnak maradó területen volna a zökkenés a legkisebb, mert a hiány semmiből sem oly óriási. Szénből idáig is behozatalra szorultunk, ércünk pedig jelentősebb iparhoz úgysem volt elég. De a vámekkülönítést mi is nagyon megszenvednők, amiben nem szolgálna vigaszunkul, hogy az elszakadó részek még többet szenvednének.

Azt mondhatná persze valaki, hogy a politikai elszakadás még nem gazdasági elszakadás. Azonban kétségtelen, hogy szoros összefüggés van egyrészt a nacionalizmus, militarizmus és vámvédelem, másrészt pedig az internacionalizmus, pacifizmus és szabadkereskedelem között.

De a vámegység még távolról sem jelenti a régi gazdasági előnyök megtartását. Ezt csak egységes gazdasági törvényhozás és politika képes biztosítani. Ha pl. nem egységes a vasútpolitika, ha protekciós tarifaked-

vezmények és a korrupciónak egyéb többé-kevésbé burkolt formái alkalmaztatnak, akkor elvesz az egységes vámterület minden előnye.

A földarabolás néprajzi megokolása.

Gazdasági alapon tehát a földarabolás nem védhető, sőt idáig ily alapon a földarabolást megokolni nem is szokták. A főérv a nyelvi egység, hogy t. i. a földarabolás megszabadítja egymástól az összeférni nem tudó különféle nyelvű népeket. Nézzük meg tehát az új alakulatok nyelvi összetételét. (L. a függelék 8. sz. táblázatát.)

A nyelvi egység nem valósulna meg.

Mindenekelőtt kitűnik, hogy az új beosztás által egységes nyelvterületek egyáltalában nem keletkeznének, sőt hogy az így nyert alakulatok — a tót kivételével — néprajzilag sokkal kevésbé volnának egynyelvűek a régi Magyarországnál. A románok 43%-kal csak viszonylagos többség volnának; a németek 34.2%-kal abszolút kisebbség maradnának, a szerb-horvátok pedig 22.2%-kal úgy a magyarokkal, mint a németekkel szemben kisebbség volnának. Ily változtatást épp a *néprajzi* egység alapján követelni valóban érthetetlen.

E földarabolás a nemzetek önrendelkezési jogának megsértése volna.

Magától értetődik, hogy e követelések föllállítása — a tótokéi kivételével — magában foglalja annak föltevését, hogy az a lakosság, melynek hovatartozása felől döntenek, e döntésbe bele nem szólhat. Mert azzal természetesen mindenik fél tisztában van, hogy a román 43%, a szerb-horvát 22.2% és a német 34.2% a nyerhető szavazatok számarányának maximuma és hogy ennél fogva ily követelésekkel előállni annyit jelent, mint a népszavazás eredményét előre is visszautasítani. Mindenki előtt tehát világos, hogy e kívánságok teljesítése folytán — mindig a tótokéi kivételével — a népek önrendelkezési jogának elvén súlyos sérelem esnék. Mert ez az elv minden népnek csak arra ad jogot, hogy a maga sorsa felől döntsön, de nem arra, hogy egy vagy több más, még hozzá számosabb nép sorsát is intézze. Ezen mit sem enyhíthet, hogy a románok, szerbek vagy németek szabadságot ígérnek minden nemzetnek a maguk terü-
i-én, ha e szabadság épp arra az egy pontra nem vonatkozik, melyre nézve leginkább akarnák e szabadságot igénybevenni, t. i. annak eldöntésére, hogy mely állam kapcsolatába lépjenek. Ezzel 3.658,995 magyar jutna idegen uralom alá. De pl. az összes tótoknak 22.6%-a, 439,507 lélek, még így is idegen uralom alatt maradna, valamint a szerb-horvátoknak 19.8%-a, 129,703 lélek.

Csupán a románok javasolnak oly határig mely 9,045 lélek kivételével az összes románokat foglalná magában. Csupán nekik van bátorságuk ahhoz, hogy egy csaknem 4 milliányi, eleve elégedetlen nem-román lakosságból álló tehertétellel kívánják megkezdeni új állami életüket.

Ha ez az állapot valaha bekövetkeznék, veszélye nem a magyarságra nézve volna legnagyobb. A csaknem harmadfél milliányi magyarság nemzetileg és gazdaságilag van olyan erős, hogy beolvasztása, ha a románok ilyesmire csakugyan gondolnának, tiszta utópia volna. De épp ily utópia volna részükről azt is remélni, hogy a magyarság ebbe az állapotba belenyugszik. Hogy egy fiatal állam megszilárdulása ily körülmények közt lehetséges-e, az valóban nagy kérdés. Kivált amikor annak oly nehéz megoldandó problémái vannak, mint egy már meglevő nemzetiségi kérdés a zsidókérdés és oly súlyos gazdasági feladat, njlnt az agrárkérdés, melyben a leküzdendő erő: egy fajilag idegen, gazdaságilag és politikailag pedig Európának most leghatalmasabb nemesi kasztja, a bojárok.

Az új vallási problémák, másfél milliónál több, igen széleskörű autonómiával bíró protestáns és csaknem ugyanennyi katolikus, továbbá 250 ezernél több zsidó annektálása, kik tényeken alapuló, jogos aggodalommal tekintenek e változás lehetőségé elé.

Hogy mily jövő vár ily államban egy nemzetiségi

és vallási kisebbségre, arról a romániai zsidók beszélhetnének. Bármily elmaradt állapotban is vannak a magyarországi románok, helyzetük még mindig kedvező havasokontúli testvéreikéhez képest. Íme, mint ír erről egyik legjelesebb romániai román író, Dobrogeanu-Gherea: „Kezdetnek megelégednénk az erdélyi faluval, — pedig ez is román — annak gazdasági, erkölcsi, kulturális helyzetével; íme, félszázados újabb jobbágygazdálkodásunk után a magyar uralom alatti erdélyi falu szolgál mintául és ideálul!” (*Neoiobagia*. Bukarest, 1910. 403—404 p.)

Sokkal közismertebbek Románia szomorú gazdasági, különösen pedig agrárviszonyai, semhogy ezekkel részletes összehasonlításra volna szükség. Hiszen a romániai liberális párt éppen a magyarországi részek elnyerésével óhajtja saját állama demokráciáját és független parasztságát erősíteni.

Cseh követelések. E követelések következetlensége.

A csehek legkevésbé sem sietnek a tótok véleményét a Tótföld jövőjéről kitudakolni. Népszavazásról egyáltalában nem beszélnek. A csehek érvelése, mint ismeretes, két ellentétes elvre támaszkodik, aszerint, hogy nemzeti szempontból melyik az előnyösebb. Csehországot illetőleg a németekre vonatkozólag a történelmi jogot és a gazdasági egységet hangoztatják. Ha azonban a magyarországi tótokról van szó, ez a szempont teljesen

elnémul és csak a néprajzi elvről hallunk. Pedig a csehek és tótok egynyelvűsége nagyon vitás és tény az, hogy a legjelesebb tót írók a csehekkel való közös kultúráról soha hallani sem akartak. Azonban nem akarunk nyelvészeti vitát kezdeni, úgy gondolva, hogy a hovtartozás kérdésének eldöntésében csak egy jogos tényező lehet: a tót nép akarata. Ez pedig még nem nyilatkozott meg. De ha megnyilatkozik, csak a maga sorsa felől dönthet, nem pedig ama sok nem-tót sorsa felől, kik az ő nyelvhatárukon kívül lagnak.

Szerb és német követelések.

A szerb követelések kizárólag az erősebb jogán alapulnak. E követelések bármiféle néprajzi, gazdasági, katonai vagy történelmi megokolása elgondolhatatlan. Egy negyedét sem teszik a szóbanforgó népességnek. Baranyában a magyarok és németek a lakosság 87.2%-a és Pécssett 96.4%-a. Épp ily gyöngre alapon állnak a német követelések is.

Lehetetlenség a nyelvek szerinti területi elkülönítés.

A nyelvek területi elkülönítse egyáltalában óriási akadályokba ütközik Magyarországon. Lehetetlenség oly határvonalat húzni, mely politikai és egyúttal nyelvi határ is legyen.

Még az egyes falvak népessége is kevert.

A statisztika bizonyossága szerint:

4718 magyartöbbségű községből egynyelvű csak	2508
2981 román " " " "	681
2711 tót " " " "	377
1114 német " " " "	98
149 szerb " " " "	0

E kisebbségek nem éppen jelentéktelenek, mért 10%-nál nagyobb kisebbségeket találunk:

a magyartöbbségű községek közül	686-ot
a román " " " "	714-et
a tót " " " "	523-at
a német " " " "	511-et
a szerb " " " "	86-ot

Ily kevertség mellett a nemzetiségi kérdésnek területi megoldása tiszta lehetetlenség. A kevertség nagyobb közigazgatási egységekben természetesen még szembe-tűnőbb. Így a magyarországi románságnak több mint egyharmada, több mint egy millió ember, oly vármegyékben él, ahol kisebbséget alkot, úgyszintén a tótoknak több mint egyharmada, csaknem 800,000 ember, az egész szerb-horvát nép (Horvátországot leszámítva) az összes általa lakott vármegyékben mint kisebbség él, épp úgy a ruténség, valamint a németség is, két vármegye kivételével, ahol gyenge többséget képez.

A földarabolás néprajzi alapon nem védhető.

A földarabolás tehát, mint látjuk, néprajzi alapon épp oly kevésbé védhető, mint gazdasági alapon. A néprajz csak ürügy lehet, de igazi ok semmiképen sem. Igazi ok csupán az uralomvágy, az imperializmus lehet.

Nemzetiségi statisztikánk.

E féktelen nacionalizmus hívei minden érvelést azzal akarnak lehetetlenné tenni, hogy nemzetiségi statisztikánk szavahihetőségét kétségbevonják. Ha összeadnók azoknak a tótoknak, románoknak, szerb-horvátoknak és németeknek a számát, kik e túlzók szerint Magyarországon laknak, nagyobb összeget kapnánk, mint amennyi Magyarország összes lakóinak száma.

Statisztikánk megbízhatósága.

Abszolúte pontos statisztika nincs és ily értelemben a mi nemzetiségi statisztikánk sem pontos. Sőt azt is elismerjük, hogy vannak e fölvételeknek joggal kifogásolható fogyatkozásai. Azonban a döntő az, hogy mi: a pontosság. Az ellenőrzés lehetősége megvan: a nemzetiségi adatok a vallásiakkal ellenőrizhetők.

Ennek próbája.

Tegyünk próbát. Legalkalmasabb próbának a román-ság erdélyi statisztikája látszik. Nagyjában véve a román fogalma itt egybeesik a görög-katolikussal és görög-keletivel. A románok száma Erdélyben 1.472,021; a görög-keletiek és görög-katolikusok száma összesen: 1.542,268. E kettő közt a különbség 70,247. Már ez magábanvéve sem nagy szám. Azonban ebből kivonandók a kétségkívül nem-román anyanyelvű görög-keletiek és görög-katolikusok. Ezek száma Erdélyben:

Anyanyelv	görög keleti	görög katolikus
német... ..	331	305
tót	316	133
rutén	90	1580
horvát... ..	25	25
szerb	352	36
cigány	14695	20719
Összesen	15800	22798

A görög keleti és görög katolikus magyarok száma 12.727, illetve 25.491. Azonban ezek közül csak azokat vesszük magyaroknak, akik *csak* magyarul beszélnek, tehát semmiképpen sem vehetők románoknak. Ezek száma összesen 22.770. Az összes nem-román görög keletiek

és görög katolikusok száma Erdélyben tehát legalább is 61.377. Ezek tehát a 70.247-ből levonandók és így maradna 8.870. Ehhez hozzáadandók viszont a nem-görögkeleti és görög katolikus vallású románok: római katolikus 3.343, református: 1.121, evangélikus: 1.475, unitárius: 309, zsidó: 472, egyéb 145, összesen 6.866. Tehát az egész különbözet $8.870+6.866 = 15.736$, vagyis Erdély népességének 0.58%-a, ami a szóbanforgó kérdésnél elhanyagolható mennyiség.

Minthogy nincs ok annak föltevésére, hogy a statisztika praxisa más volna a tótoknál vagy horvátoknál, vagy más anyanyelvű népeknél, valószínű, hogy a pontosság foka az egész vonalon körülbelül ugyanaz. Kétségtől megállapítható ennél fogva, hogy nemzetiségi statisztikánk adatai a jelenlegi vitás kérdésben döntő erővel bírnak.

Statisztikánk gyakorlati célra teljesen alkalmas.

Eldondható még az, hogy valaki vallási statisztikánk megbízhatóságát is kétségbevonja. Azonban mindkettő ellenőrizhető az iskolai statisztikával, amely évről-évre állapítja meg a tanulók anyanyelvét és felekezetét, továbbá a születések és halálozások és a házasságkötések statisztikájával. Ha azonban ezek is hamisítottak volnának, hamisítani kellett volna valamennyi népszámlálásunk eredményeit, mert hisz bizonyos szabályszerű viszony van egyik népszámlálás eredménye

és a másik közt. Feltételezhető-e józan ésszel ily évtizedekre kiterjedő, tudatosan hamisító maffia, oly intézmény részéről, melynek élén mindig európai hírű tudósok álltak, kiknek integritását soha kétségbe nem vonták? Ha pedig mégis hivatalos formában vonatnék kétségbe statisztikánk hasznavehetősége, a nyersanyag nemzetközi szakértők által bármikor megvizsgálható.

Új fölvétel szükségese.

Persze ezek az adatok 1910-ből valók és azóta sohasem sejtett méretű változások mentek végbe a népesség összetételében. Bizonyos, hogy azóta a nemzeti-ségi összetételben változás állt be. Hogy ez mily fokú, azt sejtetni sem lehet. Új fölvételre égető szükség van. Hogy ez a fölvétel mindenkire nézve megnyugtató legyen, nagyon üdvös volna, ha a Nemzetközi Statisztikai Intézet venné át a fölvétel vezetését. Hisszük, hogy ez nagyjában véve igazolná 1910-iki népszámlálásunk eredményeit.

Magyar telepítések.

Gyakran felhangzó vád az is, hogy a régi kormány telepítések által bontotta meg a nem-magyar területek nyelvi egységét. Függelékben közöljük az összes telepítéseket, taxatívén felsorolván azokat, amiből kitűnik viszonylagos jelentéktelenségük.

Károlyi az anneksziós politikáról.

Gondolják meg Szerbiában, hogy a régi rezsim emberei gyűlölhették őket, hogy azonban a Magyar Népköztársaság mai feje Károlyi Mihály, 1917 március 20-án a magyar parlamentben akkor, mikor Szerbia anneksziójáról volt szó, szószerint ezt mondta:

„Az ilyen anneksziós politikának az a nagy hátránya is van, hogy a béketárgyalásokat nagyon megnehezíti és a háborút megnyújtja. De azután minden annekszió magában viseli egy újabb háborúnak csiráját. *(Igaz! Úgy van! a szélső baloldalon)* mert egyrészt a megcsorbított tartomány lakosaiban mindig él a revanche gondolata *(Igaz! Úgy van! a szélső baloldalon)* és amint ezt a történelem számtalan példája mutatja, azt nem lehet az emberek leikéből kitörölni. Egy Damoklesz-kard lebegne mindig felettünk, ez a világháború nem végződne megnyugvással, hanem csak egy újabb összeütközés előkészítése volna.“ *(Zaj jobbfelől. Halljuk! Halljuk a szélső baloldalon.)* Képv. Napló 1910—1915. 35 k. _238—39 1.)

A román és cseh követelések perpetuálnák a nemzetiségi kérdést.

Sajnálattal állapítjuk meg általában, hogy úgy a román nemzeti tanács, mint a cseh-szlovák kormány nem helyezkedik arra az álláspontra, hogy az *uti pos-*

sidetis elv alapján nyugalmi helyzet álljon be a nyelvi kérdésben, hanem nemzeti hódító hadjáratot tervez. így a csehek Pozsonyt azon a jogcímen követelik, hogy azt tót környéke úgyis el fogja tótosítani. Jogcímeikben tehát a múltra, a jelenre és a jövőre egyaránt hivatkoznak. Ennek az aggresszív elvnek képtelenségét eléggé bizonyítja, hogy e vitákban e népek nemcsak a magyarokkal kerülnek összeütközésbe, hanem egymással is. így északkeleten összeütköznek a tótok és rutének, a rutének és románok, délen a románok és szerbek. Fiúméban az olaszok és délszlávok stb. E bajokon csak nemzetközileg megállapítandó mód szerinti népszavazás segíthet, nemzetközi ellenőrzés alatt. A szavazás idejére vegyék át a közigazgatás vezetését és ellenőrzését nemzetközi megszálló csapatok. Előre is elfogadjuk a szavazás eredményét.

Középeurópai Balkán helyett Keleti Svájcot akarunk.

A most fölszabaduló népeket arra kérjük, ne tekintsek föladatuknak, hogy egy új, középeurópai Balkánt teremtsenek, egymással torzsalkodó, vámháborúszkodó, versenyt fegyverkező, független államocskákat. Mi ehelyett politikai tekintetben egy keleti Svájcot, gazdasági tekintetben pedig Amerika mintájára egy nagy, közös vámterülettel és pénzrendszerrel bíró, hatalmas és egymással és a világgal békében élő államszövetséget javasolunk, melyben az összes most kialakuló fiatal

demokráciák: Csehország, Lengyelország, Románia, Jugoszlávia és Német-Ausztria helyét foglalhatnának. Lehetetlenségnek tartjuk, hogy a vámkérdést ne rendezné az összeülő békekonferencia, amikor Szerbia és a Monarchia, valamint az Egyesült Királyság és Németország esete mutatja, hogy mily politikai következményei lehetnek a vámoknak. És vájjon a porosz, osztrák, magyar, török és orosz példa után rábízható-e veszedelem nélkül a nemzetiségi kisebbségek sorsa nemzetközi ellenőrzés nélkül bármilyen államra? Nem hisszük és nem kívánjuk, hogy a nemzetiségi kérdés tisztára belpolitikai kérdés maradjon.

A vámháború és nemzetiségi elnyomás kora leűnt, a szabadkereskedelem és a kisebbségek nemzetközi védelmének kora következett be. Ha ez ellen az elv ellen akár testvérnemzeteink, akár mi magunk vétenénk, kérjük és elismerjük Amerika és a nyugati demokráciák bíraskodásának illetékességét. Kérjük őket, döntsenek körültekintéssel és amennyire az ügy sérelme nélkül lehet, gyorsan, nehogy a jogbizonytalanság Magyarországot a világ közrendjének és közbiztonságának veszedelmévé tegye.

FÜGGELÉK.

I.

A Román Nemzeti Tanács vádjai.

A Román Nemzeti Tanács 1918 november 21-iki kiáltványában egyebek közt ezeket állítja:

„Minden jogot nélkülöző telepítésekkel őseink földjén, kíméletlen megmagyarosításával mindazoknak a románoknak, akik kénytelenek voltak közvetlenebb viszonylatokba kerülni a magyar uralommal, mindenféle hivatalnokok százezreinek a román területre való beözönlésével és megakadályozva népünket abban, hogy ipari szükségleteit önmaga elégítse ki, megmagyarosították a városokat mesterséges eszközökkel és a mi megsemmisítésünk barbár céljából pedig etnikailag betarkították a román nemzet által lakott területet.“

Semmi okunk sincs védeni a letűnt politikai irányt, Ennek tényleg a románság lehető gyöngítése volt célja. E célt szolgálták a telepítések és a románságnak a közhivataloktól való lehető távoltage. Azonban az e téren elért eredmények nagyságáról a statisztika pontosan tájékoztat. E statisztika, amennyiben elfogult, csak az elért eredmények túlzására törekedhetett, hogy az akkori kormány sikereit minél nagyobbaknak tüntesse föl. A hivatalos statisztika így szól:

Állami telepítések 1867 óta.

Alapítás	Telepes község vagy hozzáépítés	Éve	Lélekszám 1910-ben ezerben	Magyar any- nyelvű 1910-ben ezerben
Bács-Bodrog vm.	Bácsgyulafalva alap.	1883	2·8	2·5
	Tiszaakálmánfalva »	1884	2 0	1·1
	Wekerlefalva »	1885	1 0	—
	Gombos hozzát.	1892-8	3 0	3 0
	Szilágyi alap.	1899	1·8	1·6
Torontál vm.	Ótelek hozzát.	1882	1·9	1·9
	Nagyzerzsébetlak ujjáép.	1887	2·1	0·7
	Felsőmuzsolya alap	1890	3·4	3·2
Temes vm.	Ujszentes alap	1891	1·2	1·1
	Temesrékás hozzát.	1899	4·3	1·2
	Stancsófalva »	1903	2·0	0·9
	Mosnica »	1903	1·9	0·8
Krassó- Szörény várm.	Szapárfalva alap.	1881	1·7	1·7
	Bethlenháza »	1883	1 0	0·2
	Igazfalva »	1893	2·0	1·9
	Nagybodófalva »	1893	1·6	1·6
	Vásáros hozzát.	1908	1·0	0·3
	Facsád »	1899-03	3·3	0·4
	Bálint »	1908-09	1 3	0·5
	Bégamonostor »	1903-4	0 8	0 3
Bégahosszupatak »	1909	0·5	0 2	
Besztercze- Naszód vm.	Magyarnemegye »	1890- 1900	1·4	1·0
	Kolozs vm.	Kolozskara »	1900-10	1·1
	Nagysármás »	90-1900	2·1	1·3
N.-Küküllő vm.	Fehéregyháza »	90-900	2·0	0·4
Szolnok-D. vm.	Vice »	?	1·1	0·9
Torda- Aranyos vm.	Marosludas »	1904	4 6	3·1
	Felsődetrehem »	1900-1910	1·0	0·4
Együtt:			54·1	33·5

Itt természetesen nem Erdélyről van szó, hanem az egész országról.

Erdélyben az említett telepítéseken kívül Dévára és Vajdahunyadra történt még csángótelepítés Bukovinából az 1880-as években. A dévai csángótelep lélekszáma volt 1910-ben 1.070, a vajdahunyadié 286. Az összes állami vagy államilag elősegített erdélyi telepeken lakó magyarság száma 1910-ben nem rúgott többre a 8.865-nél, ami az erdélyi magyarság számának még 1%-át sem teszi. Ezeknek a legnagyobb része is azonban magának Erdélynek más részeiből települt, csupán a nagysármásiak jöttek Veszprém-vármegyéből, a csángók pedig Bukovinából.

Ép ily alaptalan a hivatalnokok százezreiről beszélni. Ha nem Erdélyt, hanem mind a huszonhat vármegyét vesszük, melyre a román nemzeti tanács igényt tart, ezt az eredményt kapjuk:

	Összes népesség	Román	%	Nem román	%
A 26 vm. lakossága	6,841.379	2,939.201	43.0	3,902.178	57.0
Ebből állami alkalmazott és családtagjai	34.913	—	—	34.913	100.0
Izraelita	254.939	791	0.3	254.148	99.7
A 26 vm. népessége az állami alkalmazottak és az izraeliták nélkül	6,551.527	2,938.410	44.9	3,613.117	55.1

Az erőszakos asszimilálás politikája nemcsak erkölcstelen, hanem eredménytelen is. Ha a porosz állam a maga hatalmas anyagi eszközével tehetetlennek bizonyult, szinte elenyésző számú nemzetiségekkel szemben, hogy mutathatott volna föl sikert a sokkal gyöngébb magyar állam a lakosságának csaknem felét kitevő nemzetiségekkel szemben!

. II.

Gróf Károlyi Mihály és a háború.

(A *Pester Lloyd* 1914 augusztus 30-iki számából. Ez a cikk egyrészt igazolja, hogy Károlyi politikája kezdettől fogva az volt, ami ma, másrészt mutatja, hogy mily megítélésben részesült az akkori hivatalos körök részéről.)

Előttünk fekszik az amerikai *The Cleveland Leader* című újságnak július 27-iki száma, mely telve van a Monarchia és Szerbia között éppen kitört háborús konfliktusra vonatkozó hírekkel; szóvá van téve részleges mozgósításunk és politikai viták tárgyát képezi az a nagy kérdés, hogy vajjon a háború lokalizálható-e, avagy európai háborúvá fog bővülni? Az amerikai lap ugyanezen száma interview-t közöl gróf Károlyi Mihálynak a *Cleveland Leader* munkatársával folytatott beszélgetéséről. Károlyi előző este érkezett vissza Lorrainból, egy nagy magyar népgyűlésről és innen továbbutazott New-Yorkba.

Valóban kíváncsiak lehetünk, hogy gróf Károlyi Mihály mit mondhatott egy külföldi riporternek erről a háborúról abban a pillanatban, amikor hazája a háború küszöbén áll. Amit olvasni fogunk, az *több mint érdekes, az egyenesen botrányos!*

Mindenekelőtt gróf Károlyi sajnálja, hogy háborúra kerül a sor, reméli azonban, hogy az nem fog sokáig tartani, ami különösen a Monarchia szerb alattvalóira való tekintettel lenne kívánatos. Azután szó szerint így folytatja:

„A Szerbiával való viszályal nem lehet külön önmagában foglalkozni. Ausztria-Magyarországnak Szerbiához való feszült viszonya végzetes következménye a Monarchia hamis Balkán-politikájának, amellyel a Balkán-nemzeteket, különösen a szerbeket barátok helyett ellenségeivé tette. Kézenfekvő, hogy a háború most meg nem akadályozható és az tényleg elkerülhetetlen is, de ez a helyzet egyes-egyedül a korábbi balfogásoknak következménye.“ Továbbiakban gróf Károlyi azt mondja, hogy nem hiszi, hogy ez a háború Magyarország népe előtt igen népszerű lenne, hozzáfűzi azonban, hogy a nagy távolságra való tekintettel erről határozott véleményyt mondani nem mer.

Kell-e kommentár ehhez a kétségtelen bizonyítékhoz, ahogy a függetlenségi párt vezére kevés, de annál jellemzőbb mondatban politikai németének és hazafias érzésének kifejezést ad?

Szavainak — amelyeket nem átallott egy idegen újságíró előtt mondani akkor, midőn itthon az egész

magyar nemzet mint egy ember lelkesülten fegyvert ragadt — egyszerű ismétlése is elegendő, hogy Károlyi Mihály grófot Magyarországon örök időkre politikailag lehetetlen emberré tegye. Szerepét eljátszotta. Sok dicsőséget sem önmagának, sem hazájának nem szerzett. Az új éra, amely a háború után virrad Magyarországra, nem fogja őt viszontlátni. Egyedül és elhagyatva fog visszasülyedni a semmiségbe, amelyből őt egy múltó pártpolitikai konjunktúra szeszélye emelte ki. F.s ujjal fognak rámutatni: „íme, ez az egyetlen egy húszmillió nép között, aki akkor, mikor egy egész nemzet lelkesen szállt síkra, nem tette le a vizzálykeltés fátylóját. És a nemzetiségek vezérei Vajda Sándor és Dula Máté fogják őt arra megtanítani, hogy mi a magyar hazaszeretet.

II.

Magyarország szerepe a román és szerb irodalom fejlődésében.

A bukaresti Román Tudományos Akadémia kiadásában megjelent nagy román bibliográfia adatai alapján az első román könyvet, a kis kátét, Szeben város tanácsa nyomatta ki s később is Brassóban és Szászsebesen működnek román nyomdászok. Az is jellemző, hogy az 1588-ig megjelent 34 román könyv, ötöt kivéve, mind Erdélyben jelent meg, mivel Havasalföldében az egyetlen nyomda 1548-ban megszűnt és új nyomda csak 1635-ben

keletkezett. Ezzel szemben Erdélyben szebbnél-szebb munkák jelentek meg: eleinte a fejedelmek tudtával, később támogatásával. Így már János Zsigmond és Báthory Zsigmond alatt oláh nyomtatványokat találunk, Bethlen Gábor pedig rendeletet adván ki, hogy a templomokban idegen nyelven ne berbitéljenek, 1617 táján román nyelvre fordította a bibliát. Utódja, I. Rákóczi György viszont nyomdát állít fel Gyulafehérvárrt és ama rendelete kiegészítéséül, hogy a román egyházakban és iskolákban románul tanítsanak, saját költségén három egyházi könyvet nyomtat ki, fia (II. Rákóczi György) pedig zsoltárt ad román alattvalói kezébe.

Hasonló szellemben működött Apafi Mihály is, midőn a régi görög nyelvű rítushoz ragaszkodó román püspökökkel szemben elrendelte a román nyelv használatát a templomokban és 1683-ban egy egyházi könyvet is adott ki a maga költségén.

Halálával általános tespedés következett be, dacára annak, hogy 1700-ban a románság egyrésze a katolikus hitre tért át s e lelki tespedéséből csak lassan ébresztették öntudatra a román népet kiválóbb papjaik és vezetőik. így pl. Áron Péter érsek 1750-ben iskolát és nyomdái állított fel Balázsfalván, melynek termékei a szomszédos két román államban is elterjedtek. Ez Balázsfalvát csakhamar a román irodalom gócpontjává avatta már csak azért is, mert a fanarióták alatt nyögő moldvahasavasalföldi vajdaságokban görög-szlavón nyelven szolgáltak a templomokban s ott nyoma sem volt a román életnek.

Balázsfalva mellett II. József császár idejében Szebenben is sok román könyv jelent meg, míg a románság harmadik művelődési központja Budán keletkezett, hol állami intézmény: az egyetemi nyomda vállalta a világosság és tudás terjesztését azáltal, hogy egyházi és iskolai könyvekkel látta el a román népet, még pedig sokáig teljesen ingyen, később mérsékelt, mondhatni önköltségi áron.

Legelső ily kiadvány 1805-ből egy 12 kötetes nagy egyházi szertartásként volt, melynél terjedelmesebb és jobb mai napig sincs még a királyságbeli románságnak sem. Egymásután nyomtatott államunk aztán tankönyveket, ima- és egyházi könyveket, sőt hogy mennyire szíven viselte a nép szélesebb rétegeinek érdekét, mutatja az, hogy 1807-ben kiadja a helyes gazdálkodás kézikönyvét, öt év múlva pedig egy 22 íves kötetben Maior Péter tollából a románok történetét, mely egyben az egész románságnak első történeti kézikönyve. A kormány ily irányú tevékenységét az 1867-iki kiegyezés után is folytatta tíz esztendőn át, midőn jeles magyar tankönyveket adott ki román nyelven. Másfél százra megy azoknak a román munkáknak a száma, melyeket az egyetemi nyomda kiadott és sok ezer példányban a hazai és külföldi románság körében a magyar állam gondoskodásából elterjesztett. *(Dr. Veress Endre.)*

Kiemelhetjük továbbá, hogy Budapesten indult meg az első román folyóirat és hogy Nagyszebenben jelent meg az első és egyetlen román enciklopédia.

A szerb irodalomnál ily körülményes bizonyítás nem szükséges. Közismert dolog, melyről az összes szerb irodalomtörténészek megemlékeznek, hogy a mai szerb irodalom Magyarországon keletkezett és hogy a magyar szerbeknek vezető szerepük volt a múlt század 70-es éveiiig, amikor a Budapest után vezető helyre került Újvidék (a szerb Athén) helyét Belgrád vette át. A budapesti egyetemi nyomdából került ki az 1820—40 közti szerb könyvek többsége. Juga Velimir szerint: Kétszáz éven át alig egy millió ember [t. i. a magyarországi szerbelű a legnagyobb írókat, tudósokat adott.“

TÁBLÁZATOK.

1. Táblázat.

Magyarország népességének megoszlása nemzetiségek szerint az 1910. évi népszámlálás adatai alapján.

Anyanyelv	Összesen	Százalékban
Magyar	9,944,627	54.5
Román	2,948,186	16.1
Tót	1,946,357	10.7
Német	1,903,357	10.4
Rutén	464,270	2.5
Szerb	461,516	2.5
Egyéb	401,412	2.2
Horvát	194,808	1.1
Mindössze	18,264.533	100.0

2. Táblázat.

Magyarország népességének megoszlása vallás szerint az 1910. évi népszámlálás adatai alapján.

Vallás	Összesen	Százalékban
Róm. kat.	9,010,305	49.3
Református	2,603,381	14.3
Gör. keleti	2,333,979	12.8
Gör. kat.	2,007,916	11.0
Evangelikus	1,306,384	7.1
Izraelita	911,227	5.0
Unitárius	74,275	0.4
Egyéb	17,066	0.1
Mindössze	18,264.533	100.0

Magyarország nemzetiségeinek megoszlása vallás szerint az 1910. évi népszámlálás adatai alapján.

3. Táblázat

Vallás	Összesen	Magyar	Német	Tót	Román	Rutén	Horvát	Szerb	Egyéb
Róm. kat.	9,010,805	5,836,728	1,268,092	1,397,622	8,442	4,541	192,728	3,592	298,260
Gör. kat.	2,007,916	304,318	1,784	79,152	1,133,512	456,027	427	1,908	30,838
Reform.	2,603,381	2,562,362	22,556	10,085	1,409	55	50	49	6,815
Evangel.	1,306,384	417,020	410,663	451,708	1,588	53	135	128	25,090
Gör. kel.	2,333,979	40,584	2,204	680	1,798,669	868	860	454,431	35,683
Unitárius	74,275	73,248	168	64	559	4	5	21	206
Izraelita	911,227	700,794	196,967	5,778	989	2,699	588	91	3,321
Egyéb	17,066	9,573	973	1,268	3,018	24	15	996	1,199
Összesen	18,264,533	9,944,627	1,903,357	1,946,857	2,948,186	464,270	194,808	461,516	401,412

A népesség anyanyelve, összevetve a műveltséggel az 1910. évi népszámlálás adatai alapján.

Anyanyelv	Összes népesség	Írni, olvasni tud		A középiskolának 8 osztályát végezte	
		abszolút számokban	%	abszolút számokban	%
Magyar	9.944,627	6.675,734	67.1	212,549	2.1
Német	1.903,357	1.344,533	70.6	19,717	1.0
Tót	1.946,357	1.130,355	59.1	2,350	0.1
Román	2.948,186	830,809	28.2	10,041	0.3
Rutén	464,270	103,211	22.2	274	0.1
Horvát	194,808	121,683	62.5	869	0.4
Szerb	461,516	236,562	51.3	2,564	0.6
Egyéb és ismeretlen	401,412	178,533	44.5	3,170	0.8
Mindössze	18.264,533	10.621,420	58.2	251,534	1.4

**A foglalkozások főáttekintése,
az 1910. évi nép-**

5. Táblázat.

A főfoglal- kozási ág neve	Magyar		Német		Tót		Román	
	Abszolút szám	‰	Abszolút szám	‰	Abszolút szám	‰	Abszolút szám	‰
1. Östermelés	5,436.513	54·5	988.465	49·3	1,871.076	70·4	2,581.561	85·9
2. Bányászat és kohászat	96.073	1·0	29.069	1·6	28.867	1·5	33.460	1·1
3. Ipar	1,987.249	19·8	517.898	27·2	802.692	15·6	155.187	5·8
4. Kereskede- lem és hitel	478.067	4·8	118.192	5·9	26.244	1·4	17.938	0·6
5. Közlekedés	457.157	4·6	41.564	2·2	38.784	1·7	24.894	0·8
6. Polgári és egyházi köz- szolgálat és u. n. szabad foglalkozá- sok	402.900	5·0	51.585	2·7	19.072	0·9	42.621	1·5
7. Véderő . .	85.824	0·8	21.897	1·2	9.558	0·5	15.946	0·5
8. Napszámo- sok	231.092	2·3	52.094	2·7	63.810	3·3	54.496	1·8
9. Nyugdíja- sok, főke- pánzesek, életjáradé- kokok föld- birtokosok és magán- zók	198.308	2·0	70.544	3·7	25.292	1·2	23.845	0·8
10. Egyéb és ismeretlen foglalkozá- sok	225.825	2·3	29.857	1·6	28.170	1·3	19.077	0·7
11. Házi család- ok	290.619	2·9	86.807	4·3	41.902	2·2	80.226	2·7
Összesen . .	9,944.627	100·0	1,908.857	100·0	1,946.857	100·0	2,948.186	100·0

**Összevetve az anyanyelvvel
számlálás adatai alapján.**

Rutén		Horvát		Szerb		Egyéb és ismeretlen		Összesen	
Ab-szolút szám	%	Ab-szolút szám	%	Ab-szolút szám	%	Ab-szolút szám	%	Abszolút szám	%
418.299	89·0	134.172	68·8	851.914	76·3	222.132	55·8	11.899.122	62·4
1.828	0·4	725	0·4	177	0·0	5.382	1·8	196.429	1·1
16.526	8·5	29.586	15·2	49.226	10·7	95.891	28·9	3.184.080	17·1
918	0·2	5.150	2·8	18.144	2·8	18.143	8·8	667.701	8·7
3.076	0·7	6.562	8·4	6.065	1·1	6.480	1·6	578.0·2	8·2
2.891	0·5	2.217	1·1	11.889	2·6	7.794	1·9	680.469	8·4
1.962	0·3	8.051	1·6	8.598	0·8	8.814	0·8	144.550	0·8
18.285	2·9	6.420	2·8	12.992	2·8	20.208	5·0	458.877	2·6
1.600	0·8	2.868	1·2	6.883	1·8	6.207	1·6	326.562	1·8
4.564	1·0	2.147	1·1	5.712	1·2	16.210	4·1	829.062	1·8
5.448	1·2	8.445	1·8	1.916	0·4	4.711	1·2	405.069	2·2
484.270	100·0	194.808	100·0	461.516	100·0	401.412	100·0	18.264.588	100·0

6. Táblázat. A közszolgálat és szabad foglalkozások körébe tartozó értelmiségi keresők anyanyelv szerint az 1910. évi népszámlálás adatai alapján.

Foglalkozási fő- és alcsoport	Magyar						abszolút számokban					
	Magyar	Kémiel	Tót	Román	Rutén	Horvát	Szerb					
1. Törvényhozás:	184	9	—	2	—	2	5					
2. Közigazgatási szolgálat:	37.175	1.638	226	1.394	13	83	614					
{ állami alkalmazottak	14.529	289	48	185	2	61	80					
Ebből: { vármegyei	4.769	181	38	170	1	2	34					
{ városi	7.632	581	21	126	2	4	196					
{ községi	10.245	587	119	914	8	16	304					
3. Igazságszolgáltatás:	22.788	770	283	1.270	9	26	364					
{ ügyvédek, ügyvédsegédek	9.883	260	135	678	4	11	163					
Ebből: { ügyvédi írások	2.635	282	43	294	3	10	100					
{ egyéb igazságügyi alk.	10.271	388	56	388	2	5	101					
4. Egyházi szolgálat:	13.400	2.060	620	3.979	137	113	398					
5. Tanügy:	44.586	5.284	550	3.470	135	75	960					
Ebből: { el. isk. tanügyi személyzet	26.649	1.269	477	3.117	111	33	747					
{ felső nép- és polg. isk.	2.604	93	3	32	1	—	7					
{ egyéb tanügyi személyzet	15.333	3.903	70	321	23	42	206					
6. Közegészségügy:	18.753	2.682	1.611	1.268	244	112	242					
{ orvosok	4.960	314	35	145	1	10	64					
Ebből: { szülésznők	8.001	1.309	1.538	1.019	243	91	123					
{ egyéb közegészség. fogl.	5.792	459	38	104	—	11	55					
7. Tudományos stb. társulatok:	3.181	246	26	38	1	4	32					
8. Irodalom és művészet:	4.609	439	17	45	1	4	50					
9. Egyéb és k. m. n. n. szabad foglalk.	2.469	417	21	72	2	13	35					
Mindössze:	147.095	13.515	3.304	11.538	542	431	2.700					

A mezőgazdasági proletariátus (gazdasági cselédek és mezőgazdasági munkások) megoszlása nemzetiség szerint a következő:

7. Táblázat.

Anyanyelv	Gazdasági cselédek száma	100 magyar szib. mezőgazdasági foglalkozó közül gazdasági cseléd	Mezőgazdasági munkások száma	100 magyar szib. mezőgazdasági foglalkozó közül mezőgazd. munkás	Összes föld nélküliek száma	100 magyar szib. mezőgazdasági foglalkozó közül föld nélküli
Magyar	874.576	16.1	1,576.549	29.0	2,451.125	45.1
Német	45.586	4.9	185.755	19.8	231.341	24.7
Tót	139.824	10.2	262.903	19.2	402.727	29.4
Román	148.094	5.9	547.338	21.6	695.432	27.5
Rutén	12.707	3.1	65.198	15.8	77.905	18.9
Horvát	7.655	5.7	18.587	13.9	26.242	19.6
Szerb	23.834	6.6	105.287	29.9	128.621	36.5
Egyéb és ismeretlen	13.803	6.0	71.408	32.2	84.711	38.2
Összesen	1,265.079	11.1	2,833.025	24.9	4,098.104	36.0

A birtokosok és bérlők (100 kat. holdig) birtokkategóriák és anyanyelv szerinti megoszlása az 1910. évi népszámlálás adatai szerint:

Anyanyelv	5 kat. holdon alulak száma	100 magyar stb. mezőgazdasággal foglalkozó közül 5 holdnál kisebb gazdasága van	5–10 kat. holdasok száma	100 magyar stb. mezőgazdasággal foglalkozó közül 5–10 holdas gazdasága van	10–50 kat. holdasok száma	100 magyar stb. mezőgazdasággal foglalkozó közül 10–50 holdas gazdasága van	50–100 kat. holdasok száma	100 magyar stb. mezőgazdasággal foglalkozó közül 50–100 holdas gazdasága van
Magyar	951.724	17,5	721.164	13,3	1.022.710	18,8	73.851	1,4
Német	202.016	21,5	149.469	15,9	298.248	31,8	23.717	2,5
Tót	341.822	24,9	279.914	20,4	301.573	22,0	9.562	0,7
Román	674.566	26,7	556.951	22,0	523.369	20,7	14.571	0,6
Rutén	126.430	30,6	96.650	23,4	84.476	20,4	1.301	0,3
Horvát	49.805	37,1	30.648	22,8	25.064	18,7	666	0,5
Szerb	50.834	14,4	55.892	15,9	100.086	28,4	8.288	2,4
Egyéb és ismeretlen	39.993	18,0	39.563	17,8	48.220	21,7	2.731	1,2
Összesen	2.437.190	21,4	1.930.251	16,9	2.403.746	21,1	134.687	1,2

A középbirtokosok, nagybirtokosok és haszonbérletk anyanyelv szerinti megoszlása az 1910. évi népszámlálás adatai szerint.

9. Táblázat.

Anyanyelv	Középbirtokos 100—1000 kat. hold		Nagybirtokos 1000 kat. holdon felül		Haszonbérletk 100 kat. holdon felül	
	szám szerint	%- ban	szám szerint	%- ban	szám szerint	%- ban
Magyar... ..	34.791	69.0	4.421	91.8	13.330	82.4
Német	6.914	13.7	262	5.4	1.669	10.3
Tót	1.989	3.8	11	0.2	254	1.6
Román	2.935	5.8	70	1.5	541	3.3
Rutén	234	0.5	4	0.1	10	0.1
Horvát	94	0.2	3	0.0	13	0.1
Szerb	2.710	5.4	13	0.3	100	0.6
Egyéb	808	1.6	32	0.7	267	1.6
Összesen	50.425	100.0	4.816	100.0	16.184	100.0

**A követelt területek népességének
az 1910. évi nép-**

10. Táblázat.

Nyelvterület	Terület (m ² kint)		Összes népesség		E b b ő l		
					magyar	német	tót
					abszolút		
I. Román követelés*	129.447	45·8	6.841.879	87·5	2.429.446	742.655	127.038
II. Tót imperium (Abszolút tót többségű járá- sok zárt terü- lete)	94.878	12·8	1.905.812	10·9	887.604	182.768	1.526.078
III. Szerb követelés. (Baranya, Bács-Bodrog, Temes és Torontál vm.-ék és Zala vm.-ből a csáktornyai és perlaki járás)	88.728	11·9	2.871.286	18·0	778.808	635.052	49.774
Román a szerb vitás terület (Temes és Torontál vm.-ék**)	17.449	6·2	1.115.986	6·1	208.885	381.662	19.223
IV. Német-Ausztria követelése (Mo- son, Sopron és Vas várm.-ék)	10.719	8·8	818.782	4·5	422.002	278.826	1.420
Összes követelések	191.823	67·6	10.906.228	59·8	3.658.995	1.458.184	1.685.082
Magyarország összesen... ..	282.870	100·0	18.264.588	100·0	9.944.927	1.908.357	1.946.357
Maradva a követelések kielégítése után magy. terület... ..	91.547	32·4	7.858.310	40·2	6.285.632	445.228	261.275

* Az ardélyi vármegyék, továbbá Békés, Bihar, Máramaros, Szatmár, Szilágy.
 ** A vitás terület (Temes és Torontál vm.) úgy a román, mint a szerb követelésé.

anyanyelv szerinti megoszlása
számlálás adatai alapján.

E b b ő l												
román	ruán	horvát	szerb	egyéb	magyar	német	tót	román	ruán	horvát	szerb	egyéb
számban					%-ban							
2.939.201	199.282	5.782	291.093	106.952	35·5	10·8	1·8	43·0	2·9	0·1	4·3	1·6
1.888	45.647	1.887	257	49.193	11·9	6·7	76·5	0·1	2·3	0·1	0·0	2·4
258.421	10.806	98.820	427.801	114.254	82·8	26·8	2·1	10·8	0·5	4·2	18·0	4·8
265.967	41	4.558	269.655	26.520	16·7	29·7	1·7	22·9	0·0	0·4	24·2	2·4
52	52	55.857	40	58.526	51·9	84·2	0·2	0·0	0·0	6·8	0·0	6·9
2.941.095	255.708	157.278	449.588	800.405	88·5	18·4	15·5	27·0	2·8	1·4	4·1	2·8
2.948.188	464.27.	194.808	461.516	401.412	54·5	10·4	10·7	16·1	2·5	1·1	2·5	2·2
7.091	208.587	87.535	11.980	101.007	85·4	6·0	8·6	0·1	2·8	0·5	0·2	1·4

Ugocsa, Arad, Csánád, Krassó-Szörény, Temes és Torontál vármegyék.
sekben szerepel. E megjegyzés a 11—17. Táblázatokra is vonatkozik.

11. Táblázat.

A követelt területek népességének
az 1910. évi nép-

Nyelvterület	Terület □-km.-kint	Összes népesség	E b b ö l:			
			r. kat.	g. kat.	reform	evan- gelikus
			abszolút			
I. Román követelés	129.447	8,841.879	1,439.104	1,477.957	1,044.828	412.105
II. Tót imperium területe ...	34.878	1,995.812	1,454.888	110.888	19.428	824.905
III. Szerb követelés	89.728	2,371.236	1,897.878	28.141	94.780	128.826
Román és szerb vitás terület	17.449	1,115.986	500.989	18.209	28.684	88.516
IV. Német-Ausztria követe- lése	10.719	813.782	658.488	281	18.695	128.891
Összes követelések... ..	191.828	10,906.228	4,428.980	1,601.036	1,148.787	948.221
Magyarország összesen	252.870	18,264.688	9,710.805	2,007.916	2,608.881	1,806.384
Maradna a követelések kielégítése után magyar terület... ..	91.547	7,858.810	4,588.825	408.880	1,454.594	858.180

felekezetek szerinti megoszlása
számlálás adatai alapján

E b b ő l:											
g. keleti	unitárius	izraelita	egyéb	r. kat.	g. kat.	reform.	evan- gelikus	g. keleti	unitárius	izraelita	egyéb
számban				% -ban							
2,151.485	69.872	254.989	8.257	20·8	21·8	15·8	6·0	81·5	1·0	3·7	0·1
880	109	84.684	858	72·9	5·6	1·0	16·8	0·0	0·0	4·2	0·0
678.865	480	43.982	4.187	59·0	1·2	4·0	5·2	28·6	0·0	1·8	0·2
518.690	275	15.848	1.787	44·9	1·4	2·1	8·5	46·5	0·0	1·4	0·2
133	51	19.722	19	80·8	0·0	1·7	15·8	0·0	0·0	2·4	0·0
2,312.864	70.187	887.879	10.979	40·6	14·7	10·5	8·7	21·2	0·6	8·8	0·1
2,388.979	74.275	911.227	17.068	49·8	11·0	14·3	7·1	12·8	0·4	5·0	0·1
21.825	4.088	518.848	8.087	62·8	5·5	19·8	4·8	0·8	0·0	7·1	0·1

A követelt területek népességének

az 1910. évi nép-

I. A százalékszám viszonyitva

12. Táblázat.

Nyelv- terület	Összes népesség	E b b ő l:				
		Östermelés			Bányászat, ipar	
		Mező- gazd. és kertészet	Österme- lés egyéb ágai	Össze- sen	Bányá- szat és kohászat	Ipar
I. Román követelés	6,841.379	4,758.926	85.485	4,844.411	83.039	849.570
%-ban	87.5	42.4	54.5	42.5	39.5	27.3
II. Tót im- perium területe ...	1,995.612	1,246.977	30.595	1,277.572	24.035	359.371
%-ban	10.9	11.1	19.5	11.2	11.4	11.6
III. Szerb követelés	2,371.236	1,529.589	6.821	1,586.410	12.896	373.781
%-ban	13.0	13.6	4.8	13.5	6.1	12.0
Román és szerb vitás terüle ...	1,115.986	750.492	1.923	752.415	82	162.616
%-ban	6.1	6.7	1.2	6.6	0.0	5.2
IV. Német- Ausztria követelése	813.782	499.010	3.589	502.549	3.614	160.286
%-ban	4.5	4.4	2.3	4.4	1.7	5.2
Összes kö- vetelések	10,906.223	7,284.010	124.517	7,408.527	123.502	1,580.392
%-ban	59.5	64.8	79.4	65.0	58.7	50.9
Magyar- ország összesen	18,264.533	11,242.289	156.833	11,399.122	210.409	3,106.039
%-ban	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Maradna a követelések kielégítése után magyar terület	7,358.310	3,958.279	32.316	3,990.595	86.907	1,525.647
%-ban	40.2	35.2	20.6	35.0	41.3	49.1

foglalkozás szerinti megoszlása
számlálás adatai szerint.
az ösztörület népességéhez.

E b b ö l:							
és forgalom			Közszolgálat és szabad foglalkozás.	Véderő	Napszámok k. m. n.	Házi cselédek	Egyéb és ismeretlen foglalkozás.
Kereskedelem és hitel	Közlekedés	Összesen					
189.679 28·2	152.566 26·0	1.274.854 27·8	208.450 33·1	48.622 83·6	159.531 35·2	112.546 27·8	192.965 29·4
55.460 8·2	54.319 9·3	493.185 10·8	53.744 8·5	9.857 6·5	56.982 12·6	39.359 9·7	65.613 10·0
81.644 12·1	61.813 10·5	580.134 11·6	75.527 12·0	17.035 11·8	80.114 17·7	37.119 9·2	94.897 14·5
37.628 5·6	25.452 4·3	225.778 4·0	35.313 5·6	10.149 7·0	31.564 7·0	16.102 4·0	44.665 6·8
25.277 3·8	22.428 3·8	211.605 4·6	22.227 3·5	6.906 4·8	18.097 4·0	16.991 4·2	35.407 5·4
314.432 46·7	265.674 45·3	2.284.000 49·9	324.635 51·5	71.771 49·7	283.160 62·5	189.913 46·9	344.217 52·5
673.647 100·0	586.227 100·0	4.576.322 100·0	630.469 100·0	144.550 100·0	453.377 100·0	405.069 100·0	655.624 100·0
359.215 53·8	320.558 54·7	2.292.322 50·1	305.834 48·5	72.779 50·3	170.217 37·5	215.156 53·1	311.407 47·5

A követelt területek népességének
az 1910. évi nép-

13. Táblázat.

II. A százalékszám viszonyítva az

Nyelv- terület	Összeg népesség	E b b ö l:				
		Östermelés			Bányászat, ipar	
		Mező- gazd. és kertészet	Österme- lés egyéb ágai	Össze- sen	Bányá- szat és kohászat	Ipar
I. Román követelés	6,841.379	4,758.928	85.485	4,844.411	88.039	849.570
%-ban	100.0	69.6	1.3	70.9	1.2	12.4
II. Tót imperium területe ...	1,995.812	1,246.977	80.596	1,277.672	24.036	359.371
%-ban	100.0	62.5	1.5	64.0	1.2	18.0
III. Szerb követelés	2,371.286	1,529.589	6.821	1,536.410	12.886	373.781
%-ban	100.0	64.5	0.3	64.8	0.5	15.8
Román és szerb vitás terület ...	1,115.986	750.492	1.923	752.415	82	162.618
%-ban	100.0	67.2	0.2	67.4	0.0	14.6
IV. Német-Ausztria követelése	813.782	499.010	3.539	502.549	3.614	160.286
%-ban	100.0	61.3	0.4	61.7	0.4	19.7
Összes követelések	10,906.223	7,284.010	124.517	7,408.527	123.502	1,580.392
%-ban	100.0	66.8	1.1	67.9	1.1	14.5
Magyarország összesen ...	18,264.533	11,242.289	156.833	11,399.122	310.409	3,106.039
%-ban	100.0	61.6	0.9	62.5	1.2	17.0
Máradna a követelések kielégítése után magyar terület ...	7,358.810	3,958.279	32.316	3,990.595	88.907	1,526.647
%-ban	100.0	53.8	0.4	54.2	1.2	20.7

foglalkozás szerinti megoszlása

számlálás adatai szerint.

egyes követelt területek népességéhez.

és forgalom			E b b - ő l:				
Kereskedelem és hitel	Közlekedés	Összesen	Közfoglalat és szabad foglalk.	Véderő	Napszámosságok k. m. n.	Házi cselédek	Egyéb és ismeretlen foglalkozás.
189.679 28	152.566 22	1,274.854 186	208.450 81	48.622 07	159.531 23	112.546 16	192.965 28
55.460 28	54.319 27	493.185 247	53.744 27	9.357 05	56.982 29	39.359 19	65.613 33
81.644 34	61.813 26	530.134 223	75.527 82	17.035 07	80.114 84	37.119 16	94.897 40
37.628 34	25.452 23	225.778 203	35.313 82	10.149 09	31.564 28	16.102 14	44.665 40
25.277 31	22.428 28	211.605 260	22.227 27	6.906 09	18.097 22	16.991 21	35.407 44
314.432 29	265.674 24	2,284.000 200	324.635 30	71.771 07	283.160 26	189.913 17	344.217 82
673.647 37	586.227 82	4,576.322 251	630.469 34	144.560 08	453.377 25	405.069 22	655.624 85
359.215 49	320.558 44	2,292.322 812	305.834 42	72.779 10	170.217 23	215.156 29	311.407 42

14. Táblázat.

A földterület megoszlása műve-

	A terület művelési ágak					
	szántó- föld	kert	rét	szőlő	legelő	erdő
	k a t. h o l d					
	a) Abszolút					
I. Tót imperium	2,192.375	67.981	533.843	9.459	707.114	2,267.279
%	98	10.3	11.7	1.7	12.3	17.9
II. Román követelés	8,530.897	360.569	2,413.336	116.908	2,893.363	7,063.744
%	38.3	64.4	53.7	21.4	50.3	55.9
III. Vítás terület...	2,137.333	46.939	116.510	46.779	350.208	138.028
%	9.6	7.1	2.6	8.6	6.1	1.1
IV. Szerb követelés	4,072.146	78.748	253.878	119.383	573.870	362.232
%	18.3	11.9	5.6	21.9	10.0	2.9
V. Német- Ausztria követelése	1,011.598	20.040	193.299	15.849	108.860	381.279
%	4.5	3.0	4.3	2.9	1.9	3.0
Összes követelés	13,669.893	480.399	3,307.846	214.820	3,932.999	9,936.506
%	61.8	72.5	72.7	39.3	68.4	73.6
Magyar- ország összesen	22,304.133	662.065	4,549.138	546.601	5,753.613	12,641.874
%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Maradna az összes kö- vetelések kielégítése után magyar terület	8,634.440	182.266	1,241.292	331.781	1,820.614	2,705.368
%	38.7	27.5	27.8	60.7	31.6	21.4

lési ágak szerint az 1916. évben.

szerint	nádás	Nem termő (földadó alá nem eső) terület	Összes terület	A terület művelési ágak szerint							Nem termő (föld- adó alá nem eső) terület	Összes terület
				szántó- föld	kert	rét	szőlő	legelő	erdő	nádás		
k a t. h o l d												
számokban			b) Százalékokban									
286 0 8	277.331 11 0	6,055.668 12 8	36.2	1.1	8.8	0.2	11.7	37.4	0.0	4.6	100.0	
12.264 14 0	975.090 88 8	22,898.171 45 7	38.1	1.6	10.9	0.5	12.9	31.5	0.1	4.4	100.0	
5.009 5 7	192.463 7 7	3,033.259 6 2	70.5	1.5	3.8	1.5	11.5	4.6	0.2	6.4	100.0	
21 294 24 8	378.992 14 9	5,855.543 12 0	89.5	1.4	4.8	2.0	9.8	6.2	0.4	6.4	100.0	
13.772 15 7	120.077 4 8	1,864.774 8 8	50.3	1.1	10.4	0.9	5.8	20.4	0.7	6.4	100.0	
43.607 48 6	1,554.027 61 8	33,138.897 67 6	41.2	1.5	10.0	0.6	11.9	30.0	0.1	4.7	100.0	
87.558	2 514 845	49,060.427	45.4	1.4	9.3	1.1	11.7	25.8	0.2	5.1	100.0	
100.0	100.0	100.0										
44.951 51 4	960.818 88 2	15,921.530 32 4	54.2	1.2	7.8	2.1	11.4	17.0	0.3	6.0	100.0	

15. Táblázat.

● Terméseredmények az 1911—

	Buza		Rozs		Árpa	
	összes	1 lélekre esik	összes	1 lélekre esik	összes	1 lélekre esik
t e r m é s m é t e r m á z s a						
I. Tót impe- rium ... %	1,844.037	0·82	1,486.928	0·74	3,422.532	1·71
	4·0		12·0		22·6	
II. Román kö- vetelés (26 vm.) %	16,349.131	2·39	1,712.145	0·25	2,705.802	0·40
	39·9		13·8		17·9	
III. Vitás terü- let. (Temes- és Toron- tál vm.) ... %	5,992.582	5·37	147.749	0·13	426.805	0·38
	14·6		1·2		2·8	
VI. Szerb kö- vetelés ... %	10,868.614	4·59	556.089	0·24	1,145.445	0·48
	26·5		4·5		7·6	
V. Német- Ausztria követelése %	1,883.573	2·25	1,065.464	1·31	1,174.304	1·44
	4·5		8·5		7·8	
Összes követe- lés ... %	24,722.773	2·27	4,672.877	0·43	8,021.278	0·74
	60·8		37·6		58·1	
Magyarország összesen ...	41,017.446	2·26	12,438.770	0·68	15,115.936	0·83
Maradna az összes követe- telések kielé- gitése után magyar ... %	16,294.673	2·21	7,765.893	1·06	7,094.858	0·96
	39·7		62·4		46·9	

1915. évek átlagában.

Zab		Tengeri		Burgonya		Czukorrépa	
Összes	1 lélekre esik	Összes	1 lélekre esik	Összes	1 lélekre esik	Összes	1 lélekre esik
t e r m é s m é t e r m á z s a							
1,665.571 13·2	0·83	405.049 1·0	0·20	17,287.246 33·5	8·66	10,253.035 26·9	5·14
4,412.450 35·1	0·64	21,629.090 51·4	3·16	7,711.897 14·9	1·13	6,040.475 15·9	0·88
965.650 7·7	0·87	8,787.555 20·9	7·87	943.530 1·8	0·85	1,699.819 4·5	1·52
3,066.830 24·4	1·29	16,881.217 40·1	7·12	3,070.927 5·9	1·30	4,384.443 11·5	1·85
746.845 5·9	0·92	637.843 1·5	0·78	3,393.376 6·6	4·17	4,987.763 13·1	6·13
8,926.046 70·9	0·82	30,765.653 78·1	2·82	30,519.916 59·1	2·80	23,965.896 62·9	2·20
12,588.264	0·69	42,098.217	2·31	51,673.408	2·83	38,117.707	2·09
8,662.218 29·1	0·50	11,332.564 26·9	1·54	21,153.492 40·9	2·87	14,151.811 37·1	1·92

16. Táblázat. **Állatállomány darabszáma 1911-ben:**

Területrész	Szarvas- marha	Ló	Sertés	Kecske	Juh
I. Tót imperium	780.867	135.747	392.720	25.613	658.078
100 lélekre esik	12·6 39	6·8 7	6·1 20	7·7 1	8·5 33
II. Román követelés ...	2,552.830	806.987	2,240.529	260.789	4,249.638
100 lélekre esik	41·8 37	40·8 12	35·0 33	78·7 4	55·8 62
III. Vítás terület	311.672	278.205	504.142	1.950	650.773
100 lélekre esik	5·0 28	13·9 25	7·9 45	0·6 —	8·5 58
IV. Szerb köve- telés ...	689.430	488.138	1,199.868	3.264	1,023.409
100 lélekre esik	11·1 29	24·4 21	18·7 51	1·0 —	13·8 43
V. Német- Ausztria követelése...	389.946	80.728	330.948	7.707	78.954
100 lélekre esik	6·3 48	8·0 7	5·1 41	2·3 1	1·0 10
Összes követelés	4,101.401	1,213.395	3,659.923	295.373	5,359.301
100 lélekre esik	66·8 38	60·6 11	57·0 34	89·1 3	69·6 49
Magyarország összesen ...	6,184.264	2,001.431	6,416.424	831.383	7,697.719
100 lélekre esik	100·0 34	100·0 11	100·0 35	100·0 2	100·0 42
Maradna az ösz- szes követelések kiegyenlitése után: magyar	2,082.863	788.036	2,756.501	36.010	2,338.418
100 lélekre esik	33·7 28	39·4 11	43·0 37	10·9 1	30·4 32

Magyarország 1916. évi vasuthálózatának megoszlása területi követelések szerint.

17 Táblázat.

Területi követelések	A vasutak építési hossza	
	kilométerekben	az összes építési hossz %-ában
I. Tót imperium	2.402·4	12·1
II. Román követelés*)	7.807·5	36·7
III. Szerb követelés*)	3.169·7	16·0
Román és szerb vitás terület.	1.543·5	7·8
IV. Német-Ausztria követelése	1.064·8	5·3
Összes követelés	12.400·9	62·3
Magyarország összesen	19.916·8	100·0
Az összes követelések kielégítése után maradna	7.515·4	37·7

*) A vitás Temes és Torontál vármegye területén levő vasutak építési hosszának beszámításával.